

ACAWA-GR Conference Proceedings

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2024)

Συντηρητές σε Ψηφιακό Περιβάλλον

Ψηφιακή Βάση Δεδομένων για την καταγραφή εντοίχιων ψηφιδωτών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης

Π. Μάστορα, Μ. Κυρανούδη, Γ. Ζαχαροπούλου, Μ. Σταυρόπουλος

doi: [10.12681/acawa-grcp.7206](https://doi.org/10.12681/acawa-grcp.7206)

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΝΤΟΙΧΙΩΝ ΨΗΦΙΔΩΤΩΝ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Π. Μάστορα¹, Μ. Κυρανούδη¹, Γ. Ζαχαροπούλου¹, Μ. Σταυρόπουλος²

¹Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης, Επταπύργιο, Τ.Κ. 540 03, Θεσσαλονίκη

²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Θεολογίας, Τομέας Πληροφορικής Θεολογικών Δεδομένων

Από το 2018, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης υλοποιεί πρόγραμμα συστηματικής καταγραφής σπαραγμάτων εντοίχιων ψηφιδωτών που είτε προέρχονται από μνημεία αρμοδιότητάς της είτε αποτελούν ευρήματα ανασκαφικής έρευνας σε θέσεις εντός του πολεοδομικού συγκροτήματος [1]. Πολυάριθμα σπαραγμάτα ψηφιδωτών και πλήθος μεμονωμένων ψηφιδών φυλάσσονται σε αποθηκευτικούς χώρους της Εφορείας, καθώς και στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης. Το πλούσιο αυτό υλικό, μαζί με τα σωζόμενα κατά χώραν εντοίχια ψηφιδωτά, αποτελούν ένα σπουδαίο και αντιπροσωπευτικό δείγμα της τέχνης του ψηφιδωτού από τον 4ο έως τον 14ο αιώνα στην πόλη [2]. Η ανάγκη για συστηματική και τεκμηριωμένη καταγραφή και ταξινόμησή τους οδήγησε στον σχεδιασμό μίας εξειδικευμένης βάσης δεδομένων (Β.Δ.), ως αποτέλεσμα διεπιστημονικής συνεργασίας [3].

Άξονες και στόχοι του σχεδιασμού της Β.Δ. αποτέλεσαν: 1) Η μεθοδολογικά ορθή καταγραφή και κωδικοποίηση του πλήθους των δεδομένων, ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση του επιστημονικού προσωπικού της Εφορείας σ' αυτά, 2) Η εναρμονισμένη εισαγωγή δεδομένων από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, όπως στοιχεία αρχαιολογικής τεκμηρίωσης, παρατηρήσεις κατασκευής, τεχνολογίας και τεχνοτροπίας, στοιχεία παθολογίας, πληροφορίες αρχαιοτέρων και νεοτέρων επεμβάσεων συντήρησης, 3) Η ορθολογική σχεδίαση της Β.Δ., ώστε να υπάρχει η δυνατότητα επέκτασής της σε βάθος χρόνου ικανοποιώντας νέες ανάγκες και καλύπτοντας πρόσθετα πεδία, 4) Η εύκολη πρόσβαση και χρήση της βάσης από το προσωπικό, χωρίς να απαιτούνται γνώσεις προγραμματισμού ή ιδιαίτερη τεχνολογική εξειδίκευση, 5) Η δυνατότητα υλικοτεχνικής υποστήριξης και η συντήρησή της, στο πλαίσιο της Εφορείας, 6) Η προοπτική αξιοποίησης των δεδομένων για την στατιστική μετ/επεξεργασία και ερμηνεία τους (όπως η συσχέτιση μεμονωμένων ψηφιδών με σπαραγμάτα ή ψηφιδωτά), με στόχο την εξαγωγή τεκμηριωμένων συμπερασμάτων που προάγουν τη γνώση για την τέχνη του ψηφιδωτού.

Οι πληροφορίες που εισάγονται στη Β.Δ. αφορούν: α) τις ψηφίδες (είδος/υλικό, χρώμα, σχήμα, διαστάσεις, ποσότητα), β) τα κονιάματα (σύσταση, δομή υποστρώματος και τεχνικές εφαρμογής), γ) τα στάδια κατασκευής, το γραπτό προσχέδιο και τις ιδιαίτερες τεχνικές ψηφοθέτησης, δ) τις βυζαντινές επεμβάσεις συντήρησης, επισκευής ή/και ανακατασκευής των εντοίχιων ψηφιδωτών. Η καταγραφή και επεξεργασία των παραπάνω πληροφοριών αποτελεί απαρχή της περαιτέρω διεπιστημονικής μελέτης σε επιλεγμένα -βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων- δείγματα, με την εφαρμογή αναλυτικών μεθόδων (ΟΜ, ΧRF, ΧRD, SEM-EDS κλπ.) για: α) τον φυσικοχημικό, μηχανικό και ορυκτολογικό χαρακτηρισμό των συστατικών υλικών των ψηφιδών και των κονιαμάτων, β) τη συγκριτική μελέτη ευρημάτων που προέρχονται από το ίδιο ή διαφορετικά διακοσμητικά σύνολα, και γ) την αξιολόγηση ειδικών ζητημάτων παθολογίας των υλικών κατασκευής, ως προαπαιτούμενο για τον σχεδιασμό εμπειριστατωμένης στρατηγικής διατήρησης των ψηφιδωτών που σώζονται κατά χώραν στα μνημεία της πόλης.

Για την υλοποίηση της Β.Δ. εξετάστηκαν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα διάφορων λογισμικών ανοικτού ή κλειστού κώδικα, όπως η Microsoft SQL Server, η SQLite (και πιο φιλι-

κών εφαρμογών της, όπως η DB Browser for SQLite και SQLite Studio). Λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο των δεδομένων και τις καταγραφείσες ανάγκες από την διεπιστημονική ομάδα της Εφορείας επιλέχθηκε η χρήση, καταρχήν, της Microsoft Access. Παραμένει, ωστόσο, ανοιχτό το ενδεχόμενο αξιοποίησης ισχυρότερου λογισμικού, με στόχο την ανάπτυξη μίας ευρύτατης διαδικτυακής εφαρμογής, σε πανελλαδική κλίμακα καταχώρησης, επεξεργασίας και πρόσβασης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[1] P. Mastora, M. Kyranoudi and G. Zacharopoulou, Wall Mosaics of Thessaloniki: recording the art and technology of the archaeological findings, Proceedings of the 14th Conference of the Association Internationale pour l'Étude de la Mosaique Antique (AIEMA), 15-19 October, 2018, Nicosia, Cyprus (υπό έκδοση)

[2] Π. Μάστορα, Εντοίχια ψηφιδωτά σε ανασκαφικά ευρήματα: ένας ανεκμετάλλευτος θησαυρός αρχαιολογικών γνώσεων, 39ο Συμπόσιο της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, τεύχος περιλήψεων, 2019, Αθήνα, σελ. 129-130

[3] Μ. Σταυρόπουλος, Συγκριτική Εφαρμογή δομών δεδομένων, ως προς τις οντότητες περιεχομένου, Μεταπτυχιακή εργασία, 2019, ΑΠΘ, Τμήμα Θεολογίας, Τομέας Πληροφοριακών και Θεολογικών Δεδομένων